

Az ifjúságsegítő képzés interprofesszionális fejlesztése
TÁMOP-5.4.4-09/2-C-2009-0002

ÖNKÉNTESSÉG ÉS ÖNSZERVEZŐDÉS SEGÍTÉSE CIVIL IFJÚSÁGI MUNKA

Tantervi egység

Az ifjúságsegítő képzés interprofesszionális fejlesztése

TÁMOP-5.4.4-09/2-C-2009-0002

A kurzus címe Önkéntesség és önszerveződés segítése - Civil ifjúsági munka A kurzus címe angolul Voluntarity – autoorganisation, civil youth work		
A szakfelelős neve Papp Zsolt Salamon Judit	Ifjúságsegítő szak	A kurzus típusa előadás
Előfeltételek: -	Az értékelés módja kollokvium	Kontaktóraszám: 30 óra
Az oktatás nyelve: magyar		Ajánlott félév: 2

Sajátos oktatásszervezési körülmények

Heti 2 órás bontás, kivéve az önkéntes projektmenedzsment és az önkéntes tanulási folyamata rész, ahol tömbösítésre van szükség

A kurzus célja

Ismerje az önkéntesség fogalmát, a hozzá kapcsolódó hazai és nemzetközi viszonyrendszert: jogi, társadalmi és gazdasági vonatkozásban.

A hallgató a képzés során számos olyan személyiséget gazdagító élményt és tevékenységet tapasztaljon meg, amiket a saját életében és munkájában is sikerrel kapacitálhat.

A kurzus *megalapozza* a szabadidő-eltöltésének, értékproduktív megszervezésének, kivitelezésének elméleti és gyakorlati ismereteit.

Alkalmat ad egy önkéntes projektben való aktív közreműködésre, és az ezzel együtt járó tanulási folyamatban való részvételre, melynek során tudatosan az önkéntesség hosszú távú, jótékony hatása az egyén személyiségfejlődésére és szakmai életére.

A kurzus további célja, hogy megismerjék az európai kultúra fontosabb önkéntes gyermek és ifjúsági szervezeteinek, köztük a nagyhagyományú cserkészetnek pedagógiai alapjait, változatos és gazdag tevékenység-repertoárját.

A hallgató köteleződjön el az önkéntes tevékenységben való részvétel mellett, melyet egy pozitív, életvezetést gazdagító tevékenységként fog fel.

Tanulási eredmények, fejlesztendő kompetenciák

Ismerje:

az önkéntesség, ill. az önkéntes aktivitás fogalmát és a hozzá kapcsolódó jogszabályi háttérrel (magyarországi egyesülési törvény, önkéntes törvény, Európai uniós irányelvek, dokumentumok), valamint az önkéntes tevékenységek típusait, nemzetgazdasági, társadalmi jelentőségét hazai és nemzetközi viszonylatban.

az önkéntességgel foglalkozó legjelentősebb programokat, szervezeteket hazai és nemzetközi szinten

az önkéntes tevékenységek motivációs háttérét az egyéni szakmai fejlődési lehetőségek tükrében

az önkéntes tevékenységhez kapcsolódó értékeket,

az önkéntes tevékenységben rejlő tanulási lehetőségeket,

az önkéntes tevékenység által fejleszthető kompetenciákat

azokat a csatornákat, amelyeken keresztül tudomást szerezhetsz azokról az önkéntes programokról és lehetőségekről, amelyek a leginkább illeszkednek a személyes és/vagy szakmai tevékenységéhez

a fontosabb közösségfelfogásokat

az önkéntes projektmenedzsment alapjait,

a hazánkban működő önkéntes gyermek-, serdülő-, ifjúsági szervezeteket.

Legyen képes

saját tanulási folyamatának önálló, hatékony irányítására,

felismerni azokat a társadalmi problémákat, amelyek orvoslásához hozzájárul az önkéntes munka,

azonosítani azt/azokat a társadalmi csoportot/csoportokat, amelyhez tartozik és egyéni elköteleződés esetén hajlandó önkéntes tevékenységben való részvételre.

azonosítani az önkéntes tevékenység értéknövelő hatását a munkaerőpiacon.

elgázodni az önkéntességgel foglalkozó intézmények között

értelmezni az önkéntes tevékenységet az egyén, és a társadalom szempontjából.

önkéntes tevékenységet sikeresen megvalósító konstruktív kommunikációra,

felismerni az egyéni és a kollektív felelősségvállalás fontosságát

létrehozni és fenntartani önkéntes gyermek-, serdülő- és ifjúsági (szabadidő)közösségeket

Köteleződjön el

az önkéntes állampolgári szerepvállalás iránt,

önkéntes közösségek fenntartására, működtetésére

tartsa a társadalmi sokszínűséget és az emberi jogokat, különös tekintettel a közösségek

önkéntes szerveződésére.

A képzési célkitűzések - a felsoroltakon túl - az alábbi szakmai kompetenciák által valósulnak meg:

- Rendelkezik az önkéntes munka és szabadidős kultúra alapozó - és szakismereteivel.
- A gyakorlatok során megszerzett és interiorizált ismereteit a képzési céloknak megfelelően kapacitálni tudja.

A kurzus tartalma, témakörei

Az önkéntesség fogalma

- az önkéntes segítség története
- az önkéntesség fogalma, kritériumai: nemzetközi szervezetek definíciói, nemzeti szabályozások
- az önkéntesség fogalmának átalakulása
- az önkéntesség elvének érvényesülése civil közösségek létrehozásában, megválasztásában, működtetésében és elhagyásában

Az önkéntes aktivitás típusai

- az önkéntes tevékenységek csoportosítása (kik, hol és milyen feladatokat látnak el)
- a hazai önkéntesség mértéke és jellemzői
- az európai önkéntesség mértéke és jellemzői

Önkéntesség az egyén szempontjából- az önkéntesség, mint tanulási folyamat

- az önkéntesek motivációi
- az önkéntessé válás folyamata
- nem-formális tanulási lehetőségek az önkéntességben
- az önkéntes tevékenység hatása az önkéntesre: önismeret, közösségben betöltött szerepek
- az önkéntesség, mint a szabadidő eltöltésének hasznos módja
- a tanulási folyamat segítésének eszközei: Youthpass tanúsítvány, mentor, képzés

Önkéntes projektmenedzsment alapjai

- az önkéntes fogadásának folyamata- egy önkéntes projekt megvalósításának legfontosabb lépései

- az önkéntes szerepe és feladatai a szervezeten belül
- az önkéntes tevékenység értékelése és elismerése

Önkéntesség intézményi keretei, jogi szabályozása Magyarországon

- hazai önkéntes szektor fő szereplői
- hazai önkéntes programok
- hazai jogi szabályozás: önkéntes törvény és annak értékelése
- hazai jogi szabályozás: egyesülési törvény, civil törvény

Önkéntesség a nemzetközi térben

- az Európai Unió Önkéntességhez kapcsolódó politikája
- Az önkéntesség európai éve: 2011 - háttere, jelentősége
- nemzetközi önkéntes programok: fókuszban az Európai Önkéntes Szolgálat

Önkéntesség gazdasági és társadalmi jelentősége

- Az önkéntesség gazdasági értéke
- Az önkéntesség szerepe a munkanélküliség csökkentésében
- Az önkéntesség szerepe a társadalmi integráció és kohézió megteremtésében
- vállalati önkéntesség

Az önkéntesség kihívásai

- népszerűsítés és elismertetés
- az önkéntesség jövője

Érzelmi intelligencia és önismeret

- Az érzelmi intelligencia elmélete. Az érzelmi intelligencia, mint az életrevalóság alapja. Az életvezetés hatékonyságát meghatározó képességek
- Önismeret- Önellfogadás. Énkép és önértékelés fejlesztése. Személyes értékeink
- Az önbizalom és az önértékeléssel kapcsolatos ismeretek Levente Péter kutatásaiban.
- Empátia, kommunikáció, kooperativitás, konfliktusok. Az elfogadás és a befogadás szerepe.

Jellem és altruizmus - A jellemnevelés alapjai, módszerei és lehetőségei,

- A „pedagógiai érték” elmélete. A jellem. A jellemnevelés szerepe
- Az önkéntes gyermek- serdülőszervezetek, ifjúsági szervezetek hagyományai és jelene az európai kultúrában és hazánkban. A 4H. A cserkészlet, mint nevelő tevékenység. Jellem és altruizmus elvei a cserkészletben
- A cserkészletmódszer - az őrsi (kisközösségi) rendszer, a folyamatos, hasznos, ösztönző és vonzó programok, a törvények és a fogadalom, valamint a cselekedve tanulás - különös tekintettel a népi hagyományokra és a magyar kultúrára
- Gyermekbarátok, úttörők, Magyarország Felfedezői, Szent László Szövetség, Fiatal Sasok, Zöld Szív Mozgalom, egyházi közösségek, szerveződések

Alkalmazott pszichológia

- Személyiség típusok. Az iskoláskor társas kapcsolatának jellemzői, a romantika szerepe. A serdülők pszichológiája
- A közösség jellemzői és szerepe az egyén életében. Közösségszervezés-közösségépítés.
- A szeretet fogalma és szerepe az életvezetésben, az egészségmegőrzésben Az *előítéletek és stigmatizáció*, valamint a *befogadás és az elfogadás* jellemzői. „Ha megdobnak kővel, dobd vissza kenyérrel!” avagy a *kognitív disszonancia elmélete*.
- A család. A gyermekek szabadidő-eltöltési szokásainak problémái. A szenvedélybetegségek.

Nevelésfilozófia

- Viktor E. Frankl és a logoterápia. Az emberi méltóság alapjai – a gondolkodás, a tudatosság és a felelősség, valamint a szeretet, az alkotás és a szenvedés kérdései.
- A döntés fogalma és szerepe. Az *akarati* és szerepe az életvezetésben.
- A transzcendencia, helye és motívumai az egyén értékproduktivitásában. Az intuíció szerepe. A rítusok, hagyományok, ünnepek és szokások szerepe

- A mese és a „MAGATARTÁSKULTÚRA” szerepe, feladatai és lehetőségei a nevelésben Levente Péter kutatásai lapján

Tervezett tanulási tevékenységek, tanítási módszerek

előadás (elmélet), magyarázat, beszélgetés, internetes kutatómunka, ajánlott olvasmányok önálló vagy kiscsoportos (páros) feldolgozása, referátum

tréning az önismeret- EQ blokkhoz

kiscsoportos tevékenység (önkéntes programok), szituációs játék (önkéntes projekt megvalósítása és annak körülményei), filmvetítés, interjú-készítés

gyakorlati lehetőség egy önkénteseket foglalkoztató szervezetnél- egyéni konzultációs lehetőséggel

Követelmények, értékelés

Szóbeli vizsga és gyakorlati jegy együtt adja a végső osztályzatot

Szóban az önkéntességnek, mint a szabadidő-szervezés egyik értékteremtő megvalósításának ismereteiről kell számot adni, a gyakorlati jegy pedig tartalmaz egy beadandó feladatot, amelyet a tervező munka után egy működő szervezetnél meg kell valósítani. A teljesítés munkaformája egyéni és csoportos munka is lehet.

Az értékelés szempontja az ajánlott olvasmányok „bőségkosarából” való indokolt választás.

Ajánlott olvasmányok

Salamon Judit - Papp Zsolt (2012): Önkéntesség, önszerveződés. „Az ifjúságsegítés rangjáért” sorozat, 5. kötet, Kecskemét, ISBN 978-615-5192-09-8

Bartal Anna Mária (2009): Önkéntesek és nem-önkéntesek jellemzői a 2008. évi európai érték vizsgálat tükrében – avagy, aki önkéntes az nagyobb valószínűséggel boldogabb és elégedettebb?, Elektronikus dokumentum:

http://volunteermotivation.info/downloads/ONK_NEMONK_BAM2009.pdf

Bartal Anna Mária – Kmetty Zoltán (2010): A magyar önkéntesek motivációnak vizsgálata és a Magyar Önkéntesmotivációs Kérdőív (MÖMK) sztenderdizálásának eredményei, Elektronikus dokumentum:

<http://volunteermotivation.hu/downloads/onkmot.pdf>

Czakó Ágnes, Harsányi László, Kuti Éva, Vajda Ágnes (1995): Lakossági adományok és önkéntes munka. Budapest: Központi Statisztikai Hivatal

Czike Klára- Bartal Anna Mária (2004): Nonprofit szervezetek és önkéntesek- új szervezeti típusok és az önkéntes tevékenységet végzők motivációi (zárótanulmány), Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Piliscsaba

http://www.onkentes.hu/alap.php?inc=nyomtatvanyok&menu_id=14&almenu_id=13

Czike Klára - Bartal Anna Mária (2005): Önkéntesek és nonprofit szervezetek – az önkéntes tevékenységet végzők motivációi és szervezeti típusok az önkéntesek foglalkoztatásában. Budapest: Civitalis Egyesület.

Czike Klára-Kuti Éva Önkéntesség, jótékonyág, társadalmi integráció, Nonprofit Kutatócsoport és Önkéntes Központ Alapítvány, Budapest, 2006

http://www.onkentes.hu/alap.php?inc=nyomtatvanyok&menu_id=14&almenu_id=13

Czike Klára-Kuti Éva Lakossági adományok és önkéntes tevékenységek-gyorsjelentés a 2004-es év eredményeiről Önkéntes Központ Alapítvány – Nonprofit Kutatócsoport Egyesület, Budapest, 2005

<http://www.onkentes.hu/formanyom/Gyorsjelentes.pdf>

Sikeres önkéntes programok a gyakorlatban. Szerk.: Francsics Dorina. Budapest, Önkéntes Központ Alapítvány, 2005. http://www.oka.hu/formanyom/Jo_gyakorlatok.pdf

Útmutató az önkéntes törvényhez – amit a fogadó szervezeteknek tudniuk érdemes a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvényről, szerk.: dr. Bullain Nilda, Budapest, Önkéntes Központ Alapítvány, 2006

http://www.onkentes.hu/alap.php?inc=hirek&menu_id=56&almenu_id=2

A közérdekű Önkéntes tevékenységről szóló 2005. Évi LXXXVIII. Törvény (Civil Partnerség) http://www.onkentes.hu/alap.php?inc=hirek&menu_id=56&almenu_id=2

COUNCIL DECISION on the European Year of Voluntary Activities

Promoting Active Citizenship (2011), kiadva 2009. november 24.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:017:0043:0049:EN:PDF>

A gazdasági és társadalmi kohézió előmozdítása érdekében vállalt önkéntesség szerepe,

Az Európai Parlament 2008. április 22-i állásfoglalása a gazdasági és társadalmi

kohézió előmozdítása érdekében vállalt önkéntesség szerepéről (2009/C 259 E/02

- 2007/2149(INI))

Európai Bizottság honlapja: EVS History, EVS Fact sheet

http://ec.europa.eu/youth/archive/evs2006/downloads_en.htm

Alapinformációk a Youthpass tanúsítványról: www.mobilitas.hu/youthpass- Önkéntesség

Önindító Program http://www.onkentes.hu/alap.php?inc=dsp&menu_id=119n

Kézikönyv az Önkéntességről, Szerkesztette: Máthé Orsolya, Kosztolányi István, Budapest, 1997.

Zentai László (2001): Adni=Kapni-Tanulmányok az önkéntesek nemzetközi évének magyarországi kutatásaiból. Budapest, Szociális és Családügyi Minisztérium

Berencz Mercedes, Lehotzky Zsuzsanna (2005): Demokrácia és Állampolgárság-A közösségi tevékenységből való tanulás, szemelvények és módszertani segédletek, Budapest,

Demokratikus Ifjúságért Alapítvány

Takács Katalin- Mokos Béla (2005) Háttér. Berencz Mercedes-Mokos Béla: EVS Kalandra fel!, Budapest: Mobilitas.

Egymás jobb megértése felé: Tanulmányok az állam, az önkormányzatok, és a nonprofit szervezetek viszonyáról Magyarországon (1997), Budapest, A Civil Társadalom Fejlődéséért Alapítvány

Az Európai Bizottság Fehér Könyve /Új lendület Európa Fiataljai Számára/. Budapest, Mobilitás Nemzetközi Igazgatósága, 2002.

Az önkéntesség és az állam szerepe. A konferencia zárótanulmánya. Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk. Utrecht, 2000. Május 8.

Beke Márton (2001) - Beszámoló. Önkéntesek Nemzetközi Éve, Magyarország, Laws and Policies Affecting Volunteerism Since 2001. A Research Report for the United Nations Volunteers (UNV) programme, September 2009. Elektronikus dokumentum: <http://www.unv.org/en/news-resources/resources/onvolunteerism/doc/resrach-report-volunteerism-laws.html>

Szigeti Ferenc Albert (2003): Az önkéntesség szerepe a fejlett piacgazdaságban; Elektronikus dokumentum:

http://www.onkentes.hu/formanyom/Az_onkentesseg_szerepe_a_fejlett_piacgazdasagban.pdf

Tanulmány a vállalatok társadalmi felelősségvállalásáról Magyarországon 2007, Az ENSZ Fejlesztési Programja. Elektronikus dokumentum:

<http://europeandcis.undp.org/home/cst/show/A0AED266-F203-1EE9-BF23CDADCAF7C4F4>

Volunteering in the European Union. Final Report submitted by GHK. Educational, Audiovisual & Culture Executive Agency (EAC-EA), Directorate General Education and Culture (DG EAC); Elektronikus dokumentum:

<http://ec.europa.eu/citizenship/eyv2011/doc/Volunteering%20in%20the%20EU%20Final%20Report.pdf>

A nonprofit szektor legfontosabb jellemzői 2008-ban. Statisztikai Tükör 2009/192., KSH Eurobarometer, European Social Reality, Report 273, 2007. Elektronikus dokumentum:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_273_en.pdf

F. Tóth András - Nagy Ádám (2009): Humán infrastruktúra – Önkéntesség, In: Civil Szemle 2009. VI. évfolyam 1 - 2. szám, Elektronikus dokumentum:
http://www.onkentes.hu/formanyom/Human_infrastruktura_-_onkentesseg_VeGLEGES.pdf
Fodor Réka: Tréning helyett önkéntes munka, A takarékoság jót tesz az elhivatottságnak, Népszabadság Online, Elektronikus dokumentum:
http://www.nol.hu/lap/karrier/20091208-trening_helyett_onkentes_munka

Udvarhelyi Éva Tessza (2007) Vándorok kultúrák között, Budapest: Artemisszió Alapítvány
Kompassz- Kézikönyv a fiatalok emberi jogi képzéshez Szerk.: Patricia Brander, Ellie Keen, Marie-Laure Lemineur. Európa Tanács-GYISM Mobilitás, Budapest, 2004.
Interkulturális tanulás T-Kit, Európa Tanács és Európai Bizottság, 2000.
Képzők Könyve Szerk.: Rui Gomes, Európa Tanács- Mobilitás Európai Fejlesztési Igazgatósága, Budapest, 2004.
Bábosik István: A nevelés elmélete és gyakorlata Nemzeti Tankönyvkiadó Budapest, 1999.
Trencsényi László: Egészséges, közösségbe mehet! TAN-MŰHELY 2004. 1. sz.
Pataki Ferenc: A NÉKOSZ-legenda. Osiris. 2008.
Laurenzky Ernő: Gyermekszervezetek együttműködése . Iskolakultúra, 1994. 22-33. sz.
Laurenzky Ernő: Gyerekszervezetek, serdülőszervezetek.. RAABE Kiadó Vezetési ismeretek 2002. december
Révész György (szerk.): Magyar gyermek- és serdülőkori szervezetek a rendszerváltás idején. Mozgalompedagógiai Füzetek 1. Magyar Pedagógiai Társaság Mozgalompedagógiai Szakosztály. Budapest, 2010.
Edöcsény András: Az őrsvezető Márton Áron Kiadó, 1990.
Sík Sándor: Magyar cserkészvezetők könyve Magyar Cserkészszövetség, 1922.
Trencsényi Imre – Trencsényi László: Utak és törések. Adalékok a magyar úttörőmozgalom történetéhez. Új Helikon Bt. Bp., 2008.
Tarján Gábor: Mindennapi hagyomány Magyar Médiapedagógiai műhely 1993.
Viktor E. Frankl: Mégis mondj igent az életre Pszichoteam Mentálhigiénés Módszertani Központ, Budapest 1988.
Ferenczi Zoltán: Drog és vallás Magyarországi Református Egyház Kálvin János Kiadója, 2001
Ole Hallesby: Milyen a típusod? Pasaréti Református Egyházközség Budapest, 1990.